

Elçin Cəfərov

AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun doktorantı

VAQIF İBRAHİMOĞLUNUN NAĞILI...

Biri var idi, biri yox...

Biri az idi, biri çox...

Kiminin Adərbayqan, kiminin

Absurdistan adlandırdığı balaca bir ölkə var idi. Bu balaca ölkəni hərə bir yandan didişdirib, dartışdırıb bapbalaca bir ölkəyə çevirmişdi. Bu balaca ölkə xəritədə qartala oxşamağı ilə təsəlli tapırdı. Bu ölkənin sənəti də, mədəniyyəti də, teatrı da, kinosu, ədəbiyyatı da, tarixi də bapbalaca qalmışdı.

Günlərin bir günündə bu bapbalaca ölkənin bapbalaca şəhərlərinin birində, Mərdəkan adlı bapbalaca qəsəbədə İbrahim kişinin balaca ailəsində balaca bir körpə dünyaya gəldi. Adını Vaqif qoydular... haçansa böyüyüb çox şeyə vaqif olacağı arzusuydu.

Başqa arzularını bilmirəm, amma deyəsən, Həsənovlar ailəsinin bu arzusuna çin olacaqdı.

Günlər keçdi, aylar ötdü, il dolandı... At ayağı yüyürük, ozan dili çevik olar...

Balaca Vaqif məktəbə getdi. Son zəng günü əynindəki ağ köynəkdə yazılan xatirədə olduğu kimi, ali məktəbə qəbul olundu.

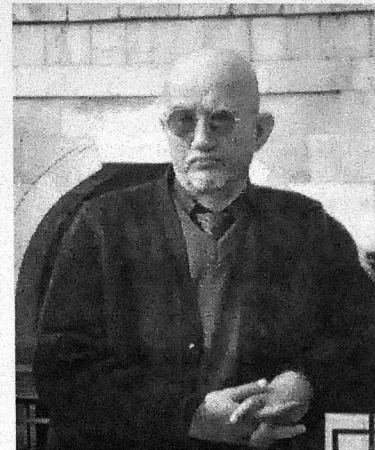
İncəsənət İnstitutunu birtəhər bitirərək, aktyor kimi fealiyyətə başladı. Pis aktyor da deyildi, tamaşalarda yaxşı rollar alırdı. Ancaq di gəl ki, Allahına şükr edib, baş-qulağı dinc aktyor kimi işləmək istəmədi. Vaqif sənətin sirlərinə vaqif olduqca rejissorluq onu özünə cəlb elədi. Xüsusilə "sovet realist sənətinin təbiətinə zidd olan" yeni nəzəriyyələr, yeni istiqamətlərlə dərinədən maraqlandı. Çağının teatr səviyyəsindən möhkəm narazı idi. Bəlkə də, heç özü də bilmirdi ki, teatr necə olmalıdır, amma bir şeyi dəqiq bildirdi ki, belə olmalı deyil. Bu minvalla, az getdi-üz getdi, dərə-təpə düz getdi, axır gəlib çıxdı Teatr Cəmiyyətinin nəzdindəki Eksperimental Studiyaya.

Taniş yollarla, magistr al bir yana, heç taniş oğurla da yerimək ürəyindən deyildi. Vaqif öz sələflərinin yerini yerimək istəmədi. Başladı öz dilini, öz ifadə vasitəsini, öz üslubunu axtarmağa. Burda öz "əndrabadı" tamaşalarını hazırlaya-

hazırlaya bir də gördü ki, yavaş-yavaş ətrafına həmfikirilər yığışib...

Artıq Vaqifin öz tamaşaçıları yaranmağa başlamışdı. Tədris Teatrında da eksperiment eləmək şəkərindən əl çəkmək istəmədi. Orda bədii rəhbər çalışdığı vaxtlarda daha çox tanındı, daha çox sevildi, daha çox nifrət qazandı. Vaqifi sevenlərlə ona nifrət edənlərin, ciddi sayanlarla ciddiye almayanların nisbəti düz mütənəsib olardı, hardasa...

Bilmirəm... ona rəğbəti olanlarını,

ya nifrət edənlərinmi kərəmətindən Vaqif Həsənov Musiqili Komediya Teatrına bəş

rejissor vəzifəsinə təyin edildi. Bəli, bu, məhz təyinat idi. Musiqili Komediya teatrının yuvası Vaqif üçün həm dar idi, həm də narahat...

Amma və lakin...

Ammasız lakin... onu bilirəm ki, kor tutduğunu buraxmayan kimi Vaqif də tutduğu yoldan çıxmaq fikrində deyildi.

Vaqif tamaşa quraşdıran deyildi, rejissor idi. Bəlkə də böyük-böyük rejissorların yanında o qədər də əzəmətli, ədalətli görünməyi bacarmırdı. Bəlkə də lap bapbalaca rejissor idi, amma bu adam anadangəlmə rejissor idi və hazırladığı hər tamaşa bunu dünyaya faş edirdi.

Bələcə... hazırladığı tamaşalar Vaqifi "Vaqif İbrahimov"ya çevirdi.

Vaqif İbrahimov yaşaya-yaşaya öz ömür tamaşasını qururdu. Və bu tamaşanın ən mühüm hadisəsi onun öz teatrını yaratması oldu.

Ötən əsrin sonları idi... Hakimiyyət dəyişikliyi, ictimai durumun dəyişməsi və s. olaylar nəticəsində ara qarışıb, məzhəb itmişdi. Vaqif İbrahimov bu vuruşda araya salıb öz niyyətini gerçəkləşdirdi. İllərdən bəri arzuladığı "öz teatrını" 40 yaşının tamam olduğu gündə özünə (sən demə, tək özünə yox) hədiyyə elədi. Ustadı Tofiq Kazımovun bacarmadığını bacardı.

Balaca studiya böyüyüb balaca teatra çevrildi. Hələ üstəlik "dövlət statusu" da aldı. Dövlət statusdan savayı bu balaca teatra balaca bir bina da verdi. Azdramanın arxasında, köhnə hamam teatr binasına çevrildi. Bu köhnə hamamda təzə-təzə tamaşalar hazırlanırdı. Bu təzə tamaşaların sədası bütün ölkəyə yayıldı. Təzə-təzə bu teatra da dodaq büzənlər oldu. Ancaq zamanla Yuğ teatrı ölkə daxilində də, ölkəmizin hüdudlarından kənar da özünü təsdiqləməyi bacardı. Çoxu Yuğda gedən proseslərin mahiyyətindən xəbərdar deyildi. Amma hamıya ayan idi ki, bu teatr "bizim kənddən" deyil.

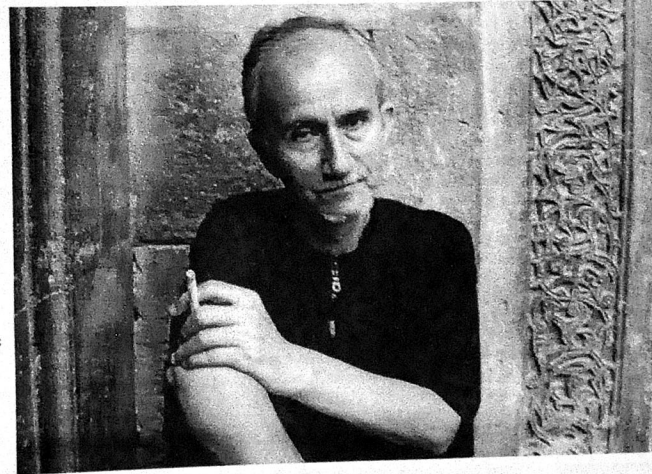
Vaqif İbrahimov "Yuğ"da teatrdan artığını yaratmağa müyəssər oldu. Artıq "Yuğ" yaradıcı mərkəz, hətta bəlkə də elmi-tədqiqat mərkəzinə çevrilmişdi. Tamaşa quran, rejissor, aktyor olmaq istəyənlər, kitab buraxan, məqalə yazan, çıxış hazırlayan hamı Vaqif İbrahimovunun özgə vaxt bəyənəmədikləri bapbalaca, tüstülü-dumanlı danışqal otağına uyuşurdular. Hər öz ideya payını alıb gedirdi. Vannı verən ulanmaz deyirlər. Bu kişi heç kəsi qapısından "əliboş" qaytarmazdı. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycan teatrında gəlmiş-keçmiş heç bir rejissor Vaqif İbrahimov qədər rejissor yetişdirməyib. Bu adam anadangəlmə

rejissor olduğu kimi, həm də anadangəlmə müəllim idi. Təkcə tələbələrini yox...

Bu anq, çəlimsiz, "görməz" rejissor Azərbaycan da heç bir görkəmli rejissorun bacarmadığını elədi. Öz səhnə poetikasını hazırladı, öz teatrını yaratdı, öz tələbələrini yetişdirdi. Əlindən tutub sənətin "qıl körpüsündən" keçirdiyi adamların içində naxələf çıxanlar da oldu. Üzünə gülüb, arxasınca kölgəsini qılınclayanlar da tapıldı.

Ümumiyyətlə, Vaqif İbrahimovun sənətini qəbul etməyənlər, qıcıqlananlar, hətta əsəbiləşənlər də yox deyildi. Amma sənət aləmində heç kəs Vaqif İbrahimovun biganə qala bilmirdi. Elə bu gün də ölkəmizin teatr icması Vaqif İbrahimovun yaradıcılığını yüksək qiymətləndirənlərlə, ona qarşı açıq və ya latent nifrət daşıyan iki qütbün arasında var-gəldədir.

Vaqif İbrahimov "görməz rejissor" olmadı... Olmaq istəmədi... Ruhunun hikmətinə güvənib, doğru saydığını elədi... Azərbaycan adamının təsəvvüründə mövcud olan SƏNƏTKAR (şair) obrazına heç oxşamadı... Heykəl olmaq istəmədi... Vaqif İbrahimov CANLI İNSAN idi -

iradəsi ilə... zəiflikləri ilə... istedadı ilə... məhrəməti ilə... kinayəsi ilə... sevgisi, mərhəməti ilə... kinayəsi ilə. Hə, kinayə demişkən, Vaqif müəllimin kinayəsi dəhşətli

dərəcədə incə və təsirli idi. Hər dəfə o kinayə öldürücü də olurdu. Kinayəsi onun qoruyucu qılağı idi.

Vaqif İbrahimov bütün yaşamını sanki oyunun içinə gömmüşdü. O, hər yerdə oynayırdı - metroda... parkda... küçədə... yolda... bircə səhnədən savayı.

Səhnədə isə o, yaradıcıdır. Bu yaradıcı nə idi, nə üçün idi, kimə lazım idi, nəyə xidmət edirdi? Bu sualları cavabını zaman verəcək.

Mən isə azdan-çoxdan Vaqif İbrahimovun yaradıcılığına və şəxsiyyətinə bələd olan biri kimi deyə bilərəm ki, o, təpədən dimağa SƏNƏTKAR idi... təpədən dimağa İNSAN idi... MÜƏLLİM idi. Sözün əsl mənasında USTAD idi.

Göydən üç alma düşmədi...

Çünki bu nağıl hələ bitməyib. Vaqif İbrahimovun sənətindən işiq payı alan, onu özünə USTAD sayan sonuncu

adam dünyadan köçməyincə bu nağıl bitəsi deyil, davam edəcək...